

گزارش کارآموزی بهداشت جامعه

دانشجویان رشته بهداشت خانواده در عرصه آموزش پزشکی

جامعه نگر (شهر و روستای زنجان) تابستان ۱۳۷۴

اعضای گروه بهداشت خانواده^(۱) دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی

استان زنجان

خلاصه

در سال ۱۳۷۴ کارآموزی ۲۶ روزه دانشجویان رشته بهداشت خانواده در شهر و روستاهای زنجان به منظور درک مسائل و مشکلات بهداشتی مردم از نزدیک بصورت جامعه نگر اجرا شد، قبل از کارآموزی عملی کارگاه آموزشی تئوری دو روزه جهت توجیه دانشجویان و آمادگی آنان برای حضور در عرصه برگزار شد. دانشجویان به دو گروه تقسیم شدند که یک گروه در شهر و گروه دیگر در روستا بصورت شبانه روز مشغول کارآموزی بودند و بعد از مدت معین این دو گروه جای خود را با یکدیگر عوض کردند.

کارآموزی باموفقیت پایان یافت و گزارش کارآموزی به شکل مفصل و مجلد توسط دانشجویان تهیه شده و در آرشیو گروه نگهداری می شود. برنامه کارگاه آموزش تئوری و اهداف آن به طور مشروح در جداول شماره ۳، ۲، ۱ آمده است.

مقدمه

عدم توجه و رسیدگی به نیازهای ضروری بهداشتی انسان در جوامع در حال توسعه، سبب شده است که خدمات اولیه بهداشتی که از نیازهای اساسی بشر است در دسترس آنان قرار نگیرد. بنابراین همگام با پیشرفتهای علمی در آموزش پزشکی شایسته است که توجه روز افزونی نسبت به مراقبتهای بهداشتی اولیه معطوف گردد و با بکارگیری شیوه‌های مؤثر آموزشی و کسب تجارب واقعی در محیط خارج از کلاس درس و در جایی که این خدمات عملاً ارائه می‌گردد برای آموزش دانشجویان اهتمام به عمل آید با توجه به این موارد کارآموزی دانشجویان برعکس روشهای سنتی سابق به شیوه جامعه نگر اجرا شد. دانشجویان در این دوره علاوه بر ساعات اداری بصورت شبانه روزی در عرصه آموزش حضور

عدم توجه و رسیدگی به نیازهای ضروری بهداشتی انسان در جوامع در حال توسعه، سبب شده است که خدمات اولیه بهداشتی که از نیازهای اساسی بشر است در دسترس آنان قرار نگیرد. بنابراین همگام با پیشرفتهای علمی در آموزش پزشکی شایسته است که توجه روز افزونی نسبت به مراقبتهای بهداشتی اولیه معطوف گردد و با بکارگیری

۱- حسین معصومی جهندی عضو هیئت علمی، محمد مسعود وکیلی عضو هیئت علمی، ابوالحسن صادقی جهانی کارشناس مبارزه با بیماریها

کسب نمایند.

۳- مهارتهای لازم را در زمینه جلب همکاری بین بخشی به منظور توسعه و رفاه اجتماعی بدست آورند.
۸- آشنائی با اجزاء و روابط سازمانی بین سطوح مختلف شبکه بهداشتی و درمانی شهرستان را پیدا کنند.

نحوه اجرا

به منظور دستیابی به اهداف فوق دوره یک ماهه کارآموزی در دو بخش به اجرا در آمد:

در شروع دوره ابتدا کارگاه آموزشی به مدت دو روز برگزار گردید که طی آن مباحث مربوطه (فرمها - دفاتر و دستوالعملهای بهورزی) همراه با کارگروهی و بحث عمومی ارائه گردید و دانشجویان ضمن شرکت فعالانه در کارگاه نسبت به مباحث تعیین شده بخوبی آشنائی پیدا کردند. برنامه کارگاه آموزشی و اهداف آن بطور مشروح در جداول شماره ۳، ۲، ۱ آمده است. در قسمت دوم و بلافاصله پس از اتمام کارگاه آموزشی دانشجویان میبایستی در خانههای بهداشت و پایگاههای بهداشت مستقر گردند. برای این منظور دانشجویان که تعدادشان ۳۰ نفر بودند به دو گروه تقسیم و هر کدام نیز به گروههای ۳ نفری تقسیم گردیدند. سپس نیمی از این گروههای ۳۰ نفری در خانههای بهداشت روستایی و نیمی دیگر در پایگاههای بهداشت استقرار یافتند. روستاهای تعیین شده عبارت بودند از: روستای ینگی کندسیدلر، زرین آباد، اوج تپه، نیماور، گوزلدرة و پایگاههای بهداشت شامل: پایگاههای شماره ۱ و ۲ و ۳ و ۴ بودند که تحت پوشش مرکز بهداشتی درمانی شهری شماره ۶ و شماره ۱۵ قرار داشتند. مدت استقرار دانشجویان در شهر و روستا یکسان و حدود ۱۳ روز بود که پس از اتمام ۱۳ روز

داشتند و این بار دانشجویان به دیدار جامعه رفت و از هر فرصتی جهت آموزش و بررسی مسائل بهداشتی استفاده کرد. و این کارآموزی در واقع کار عملی و با الفعل آموزشهای تنوری و آزمایشگاهی در جامعه بود.

هدف کلی

کسب شناخت نگرش و مهارتهای لازم در زمینه نحوه ارائه مراقبتهای بهداشتی اولیه و ارزشیابی آن در سطح اول ارائه خدمات و آشنائی با اجزاء و روابط سازمانی بین سطوح مختلف شبکه بهداشتی و درمانی شهرستان زنجان.

اهداف اختصاصی:

دانشجویان میبایستی پس از طی دوره کارآموزی قادر باشند:

۱- اطلاعات مورد نیاز در زمینه اصول، اجزاء و سطوح شبکه مراقبتهای بهداشتی اولیه را کسب نمایند.

۲- تشکیلات و چارت سازمانی شبکه بهداشتی و درمانی را در رابطه با امکانات، تجهیزات، نیروی انسانی و ارتباطات رسمی سازمانی بشناسند.

۳- جایگاه کاردان بهداشت خانواده و روابط وی با سطوح پایین و بالاتر شبکه را بشناسد.

۴- مهارتهای لازم را در ارائه مراقبتهای بهداشتی اولیه اخذ نمایند.

۵- فعالیتها و خدمات ارائه شده در خانه بهداشت و پایگاه بهداشت را مورد نظارت و پایش قرار داده و با استفاده از اطلاعات آماری موجود در خانه بهداشت بتوانند نتیجه گیری مناسب را به عمل آورند.

۶- مهارتهای لازم را در زمینه جلب مشارکت جامعه جهت تشخیص و رفع مشکلات بهداشتی منطقه

اول نسبت به جابجایی آنها از روستا به شهر و بالعکس اقدام گردید. در خاتمه دوره نیز از یک مرکز بهداشتی درمانی روستایی و شهری، آموزشگاه بهورزی، مرکز مبارزه با بیماریها ریوی و مرکز بهداشت شهرستان باز دید و آموزشهای لازم را دریافت نمودند.

طی این دوره مسئولیت اصلی آموزش، نظارت و ارزشیابی از کار دانشجویان بر عهده اعضاء گروه بهداشت خانواده بود که با همکاری کارشناسان مرکز بهداشت شهرستان انجام گرفت و این امر در تمام طول دوره کارآموزی بطور مستمر و مرتب تداوم یافت.

بدین ترتیب در هر روز بخشی از وظایف و فعالیتهای راکه دانشجو میبایستی تا روز بعد انجام دهد بدقت تعیین و تشریح میگردید و طی حضور دانشجو در خانه بهداشت یا پایگاه نسبت به انجام آن با دقت لازم اقدام نموده و راهنماییهای لازم را نیز از اعضاء گروه و کارشناسان دریافت می نمودند و در ابتدای روز بعد ضمن رفع اشکالات دانشجو و ارزشیابی از کار روز قبل وی بخش دیگری از وظایف وی تعیین و مطرح میگردید و طی این آموزش، نظارت و ارزشیابی مداوم دانشجو مهارتهای لازم را در این زمینه بخوبی کسب می نمودند و در پایان دوره نیز ارزشیابی نهایی همراه با

یک آزمون توسط اعضاء گروه به عمل آمد. همچنین دانشجویان گزارش کارآموزی یک ماهه خویش را به صورت گروههای سه نفره پس از رفع نقایص احتمالی تهیه، تدوین و به گروه ارائه نمودند.

ضمناً با توجه به اینکه دانشجویان در خانه بهداشت بطور شبانه روزی حضور داشتند در زمینه اسکان آنها، تغذیه، لوازم خواب، وسیله نقلیه و سایر مسائل تدابیر لازم اندیشیده شده بود.

نتایج کارآموزی

با توجه به دقت نظر و حسن توجه و حضور مداوم اعضاء گروه در فیلد و استمرار آموزش، نظارت و ارزشیابی از برنامه های تعیین شده و فعالیتهای انجام شده توسط دانشجویان گروه بهداشت خانواده توانست به همه اهداف تعیین شده از قبل نائل گردد و تاکید اصلی برنامه بر کارآمدی و کاربردی بودن دوره تمرکز داشت و در خاتمه شرح مفصل فعالیتهای انجام شده توسط دانشجویان بصورت مکتوب و مجلد تهیه و جهت نگهداری در آرشیو گروه قرار گرفت. لازم به ذکر است که گزارشات فوق موجبات تحسین و اظهار رضایت کامل مدیر کل محترم آموزش فنی و حرفه ای وزارت متبوع و دیگر مسئولان را به همراه داشت.

سپاسگذاری و امتنان

بطور یقین حمایتها و ارشادات با ارزش ریاست محترم دانشگاه، معاونین محترم آموزشی و بهداشتی و پشتیبانی و ریاست محترم دانشکده پیراپزشکی نقش بسزایی در کارایی و موفقیت اجرای دوره کارآموزی داشت که در اینجا از زحمات و همکاریهای بی دریغ همه این عزیزان و سایر کارشناسان محترم مرکز بهداشت شهرستان زنجان، کارکنان دانشکده پیراپزشکی و بهورزان خانه بهداشت و پرسنل پایگاهها و مراکز بهداشتی درمانی مراتب سپاسگذاری را اعلام داشته و از خداوند منان توفیقات روز افزون همه آنان را از خداوند متعال مسئلت داریم.

جدول شماره ۱: برنامه کارگاه آموزشی دانشجویان رشته بهداشت خانواده، تابستان ۱۳۷۴.

روز اول

موضوع	مدت (دقیقه)	ساعت
تلاوت چند آیه از قرآن مجید	ده دقیقه	۸/۳۰ - ۸/۴۰
افتتاح و بیان لزوم انجام کارآموزی دانشجویان	بیست دقیقه	۸/۴۰ - ۹
آشنایی با پزشکی جامعه‌نگر	سی دقیقه	۹ - ۹/۳۰
بیان اهداف کارگاه، مراحل اجرایی و مقررات کارآموزی	سی دقیقه	۹/۳۰ - ۱۰
تنفس و پذیرایی	سی دقیقه	۱۰ - ۱۰/۳۰
استراتژی جهانی مراقبت های بهداشتی اولیه	چهل و پنج دقیقه	۱۰/۳۰ - ۱۱/۱۵
آشنایی با نظام عرضه خدمات بهداشتی درمانی و تشریح ویژگیهای آن	چهل و پنج دقیقه	۱۱/۱۵ - ۱۲
آموزش بهداشت عمومی	سی دقیقه	۱۲ - ۱۲/۳۰
نماز و نهار	نود دقیقه	۱۲/۳۰ - ۱۴
مراقبت های بهداشتی مادران	چهل و پنج دقیقه	۱۴ - ۱۴/۴۵
آشنایی با برنامه های تنظیم خانواده	چهل و پنج دقیقه	۱۴/۴۵ - ۱۵/۳۰
کار گروهی	سی دقیقه	۱۵/۳۰ - ۱۶/۱۵
تنفس و پذیرایی	-	۱۶/۱۵ - ۱۶/۳۰
ادامه کار گروهی	سی دقیقه	۱۶/۳۰ - ۱۷
بحث عمومی و نتیجه گیری	سی دقیقه	۱۷ - ۱۷/۳۰
بهداشت محیط روستا	سی دقیقه	۱۷/۳۰ - ۱۸
اثرات رشد بی رویه جمعیت بر فاکتورهای زیست محیطی	سی دقیقه	۱۸ - ۱۸/۳۰

جدول شماره ۲: برنامه کارگاه آموزشی دانشجویان رشته بهداشت خانواده در تابستان ۱۳۷۴.

روز دوم

موضوع	مدت (دقیقه)	ساعت
اصول سرشماری از جمعیت تحت پوشش خانه بهداشت	سی دقیقه	۸/۳۰ - ۹
برنامه مبارزه با عفونت‌های حاد دستگاه تنفس	بیست و پنج دقیقه	۹ - ۹/۲۵
برنامه مبارزه با بیماری‌های اسهالی	بیست و پنج دقیقه	۹/۲۵ - ۹/۵۰
برنامه و راهنمایی واکسیناسیون در جمهوری اسلامی	بیست و پنج دقیقه	۹/۵۰ - ۱۰/۱۵
تنفس و پذیرایی	-	۱۰/۱۵ - ۱۰/۳۰
شاخص‌های بهداشتی و زیج حیاتی	سی دقیقه	۱۰/۳۰ - ۱۱
کار گروهی	شصت دقیقه	۱۱ - ۱۲
بحث عمومی و نتیجه‌گیری	سی دقیقه	۱۲ - ۱۲/۳۰
نماز و نهار	-	۱۲/۳۰ - ۱۴
پایش رشد اطفال زیر ۶ سال	چهل و پنج دقیقه	۱۴ - ۱۴/۴۵
آشنایی با فرم‌ها و دفاتر مربوط به مراقبت اطفال	چهل و پنج دقیقه	۱۴/۴۵ - ۱۵/۳۰
کار گروهی	-	۱۵/۳۰ - ۱۶/۱۵
تنفس و پذیرایی	-	۱۶/۱۵ - ۱۶/۳۰
ادامه کار گروهی	-	۱۶/۳۰ - ۱۷
بحث عمومی و نتیجه‌گیری	سی دقیقه	۱۷ - ۱۷/۳۰
برنامه‌ریزی، ارزشیابی و کنترل	چهل و پنج دقیقه	۱۷/۳۰ - ۱۸/۱۵

جدول شماره ۳: اهداف کارگاه آموزشی دانشجویان رشته بهداشت خانواده در تابستان ۱۳۷۴.

۱	آشنایی با ضرورت برگزاری کارآموزی
۲	آشنایی با تفکر (فلسفه و ضرورت) مراقبت‌های بهداشتی اولیه
۳	آشنایی با استراتژی‌های مختلف در ارائه خدمات بهداشتی و درمانی
۴	آشنایی مقدماتی با فعالیت‌های شبکه‌های بهداشتی درمانی و با تأکید بر خدمات خانه‌های بهداشت، پایگاه‌های بهداشتی.
۵	یادگیری و کسب مهارت در زمینه بعضی از جنبه‌های مهم مراقبت‌های بهداشتی اولیه (ایمن‌سازی، مراقبت اطفال، مراقبت زنان باردار، برنامه‌های تنظیم خانواده، مبارزه با بیماری‌های اسهالی، مبارزه با بیماری‌های حاد تنفسی و ...).
۶	آشنایی با نحوه برقراری ارتباط با مردم و روستائیان و آموزش بهداشت.
۷	آشنایی با جنبه‌های مدیریت در سیستم شبکه‌های بهداشتی و درمانی.
۸	آشنایی با پزشکی جامعه‌نگر.